

PRECIOS DE SUSCRIPCIÓN

En las Baleares... 1'00 pesetas trimestre.
En las provincias 1'50
Extranjero 2'00

REDACCIÓN Y ADMINISTRACIÓN

CALLE AMADOR N.º 22

Anuncios y comunicados a precios convencionales

PUNTOS DE SUSCRIPCION

En la Administración de este periódico.

CALUXOS

N'haurem de donar uns quants a n-el Sr. Jimenez Moya p' es discurs que tengué s' ocurrencia de tirar devant ets seus escolans d' amén a n-el Centre de Variedats dia 17 del corrent. Sabem en sustància lo que digué perque un bon amic que 'l senti, mos n' envia un esfracte.

Sembla que va dir que no volia esser com ets ordòrs des mitins que cri-daven ¡muix! ¡sino que volia imitar Cristo que declará que no vol la mort des pecador sino que se convertesca i visca ¡Ara veurem si es convertirà En Jimenez Moya! jell que sap tan bé lo que vol Cristo!; i l' homo digué que no volia que negú moris Esmuyres! que no vol En Jimenez Moya son es ¡muytes! a ses barbaridats republicanes i socialistes; ara es muyres a totes ses coses clericals, a tot lo que no es lo seu, ¡poti que se 'n cuydá d' encenderlos dits es cor de tots ets seus escolans! En Jimenez Moya vol que visquen ets seus; Ara es radicals, sobre tot si soi frares o capellans, d' aquells que no li fan es brou bo, el dimoni que los se 'n duga.

Digué també que no havia volgut hi demanat que, per fer es seu mitin, se reconcentrás la guàrdia civil.

¡Mirau quin momo que va fer En Jimenez Moya! ¡No volgué que's reconcentrás la guàrdia civil! ¡Es natural! Bé sap ell que 's qui van a desbaratar i a moure avalot a n-es mitins i reunions d' ets altres, no son may es clericals! Es pobrets, com son tan absolutistes, tan inimichs de sa llibertat, li tenen un respecte tan gros que may les passa pe' s' escudeller d' anar a privar sa d' ets altres, en que ets altres siguen tan taliquins com molts de republicans i socialistes,

Si En Jimenez Moya hagués hagut de parlar contra altres anticlericals des seu palat, iprou qu' heuria procurat que la guardia civil no fos gayre lluny, perque sab massa bé ses llibertats que 's prenen ets seus ab sa llibertat d' ets altres, per poc que 'ls-e fassen ses pe-sigoyes en dins. Es que practiquen fi-delissimament aquell gran principi tan radical, tan lerrouxiste: En parlar de

mi, no ríc.

De manera que es no demanar En Jimenez Moya sa guardia civil per parlar contra clericals, no va esser cap he-roycitat.

Llavó l' homo, com-e bon radical, no pogué estar que no refregués, com-e m'ray per ell es procées de Galileo, un gran sabi de la derreria des sigele XVI i primaria des XVII, molt bon cristia, que no rebutjava Cristo, com es jueus i En Jimenez Moya; pero que, defensant sa teoria de que no es es sol que volta entorn de sa terra, sino sa terra entorn des sol, en lloc de defensarho ab ravons científicas conclouents, d' aquelles que en bona llògica no 's posen refuar, presentava raons fluxes, qu' avuy la ciencia ha hagudes d' arrecocar, pre eitante de més fortes, i ademés va cometre sa pífia de voler provar sa seu teoria ab paraules de l' Escriptura Sagrada què no servien per una tal cosa. Tal sistema de provar era lo més inoportú a n-aquell temps que l' Esglesia estava tan previnguda contra s' interpretació privada de la Bíblica, d' ont eren sortides totes ses sectes protestants, que havien desolada a tantes de bandes l' Esglesia de Deu. Axó va esser el motiu de que la Inquisició Romana formàs causa a Galileo, i, sense sometre 'l a cap torment, el condemnà a no defensar pus la sua teoria; i ell, com-e bon catòlic qu' era, sa va sometre.

Que 'l motiu de condemnar Galileo no va esser propiament perque defensava sa teoria des moviment de sa terra entorn 'des sol, sino pe' su manera inoportuna ab que hu defensav, se veu p' es fet de que feya casi un sigele que 's defensava tal teoria dins l' Esglesia de Deu, sense que may l' Esglesia e-hi hagués fet gens d' oposició. Tot lo contrari: s' inventor d' aquixa teoria des moviment de sa terra, va esser un canonge, Copérnic, que la va esposar dins es seu llibre *De Revolutionibus orbium colestium*, publicat a Nürenberg l' any 1543 i dedicat (js' esglayin En Jimenez Moya i tots ets seus escolans!) a n-el Papa Paul III; i ja havia defensat lo metex l' any 1535 es Cardenal Cusa publicament.

De manera que sa teoria des moviment de sa terra no tenia res d' anticlericalidad; sino tot lo contrari: capellans de qui hi ha dalt l' havien inventada i

mantenguda i el Papa metex havia acceptat l' homenatje que n' hi havien fet.

¿Que l' liquisió llevó condemnà Galileo qu' la defensava? Es ver, pero axó fonc per lo qu' hem dit, p' es sistema equivocat i inoportú que va pendre en tal defensa,

Així heuria d' esser en Jimenez Moya, somés a l' autoritat de l' Esglesia com-e hon catòlics.

Llavó tot ardit envest s' esperit conservador contrari a rota idea nova, i diu que per axó es jueus rebutjaren el Bon Jesús i s' estimaren més Barrabás. Si, ferens jueus just lo que fan es lerrouxistes, moltissims de republicans, casi tots es socialistes, lo metex que fa En Jimenez Moya, que s' estima més anar' se 'n ab En Leroux, qu' es molt pitjor que Barrabás, que no seguir el Bon Jesús.

De manera que 's sermonet que va fer En Jimenez Moya contra s' esperit conservador de sa tradició, li feya més falta a ell i a n-es seus, que no a noltros, que, aferrats, ben aferrats, a totes ses coses bones antigues i fentmos forts ab elles, abrassam de bon cor totes ses idees noves bones que 's presenten i ab axó som vertaderament progressius, cosa que no han sabut fer may es radicais com En Jimenez Moya i es seus escolans, que no saben donar cap passa may p' es camí des progrés verdader, que va cap amunt, i no cap avall. Axó es s' unic progrés que mos pot dur En Jimenez Moya a Manacor: fogir del Bon Jesús, rebutjar el Bon Jesús com es jueus, i redolant redolant p' es cap avall de s' impiedat i des desgavell, aferrats ab Babarrás, pegar de copes dins es cau d' En Barrufet.

En lo que també l' esgarráren de dalt a bax, es en lo que digueren que l' Esglesia ha mudat moltes de vegades l' opinió i de procedir, i que 's catòlics no estan ben instruits i hu confonent tot, i, fanàtics i cegos, tot e-hu creuen, sols que 'ls ho diga un escolan, lloba posada. ¿I d' ont vos heu tret tot ixó? Jo vos defiy a que citeu ses vegadas que l' Esglesia ha mudat de sentir en coses de fe i costums, en lo que constitueix propiament lo inmutable de l' Esglesia, lo qu' estam obligats a creure es catòlics. ¡A veure si sou capas a citarme 'n cap de mudansa d'

aquestes, vos qui preteniu sobre tant! ¡Hala, veyam si sou homo! — En quant a n-axó de que 's catòlics mos ho creuen tot, sols qu' un escolan, lloba posada, mos ho diga, ja hi anau errat! Se veu que no n' estau gens enterat de lo que passa entre 's catòlics. No, no hu som noltros com es vostros escolans, com es remat lerrouxista i socialista, que qualsevol barbaritat els enfloreu voltros caps-pares, s' ho beuen, s' ho passen, i se queden es malanats farcits de mentides i d' embuys, massells de de verí i d' odi, i fan llevó-ses atrocitats que fan. No, es catòlics som una mica més més d' abeurar, sovint e-hi ha d' haver raons p' es pastors fer seguir ses eueyes, per ferles pasturar a ses pastures sanes i profitoses i decantables de ses pastures verinoses. Si no fos axí, si es catòlics fossen tots tan dòcils a ses ensenyances de l' Esglesia, com voleu suposar, puca feyna tendriu vos i els altres propagandistas revolucionaris, perquè sa gent fogiria de voltros com de fam i de pesta. Massa hu sabeu vos que s' immensa majoria des qui vos escolten, son catòlics, curts de gambals i carrioles, que no 's volen escoltar l' Esglesia, que no para mai de prevenirnos contra 's falsos profetes i mestres de males doctrines que fan lo... que feys vos dins Manacor i p' es pobles veynats. Ja hi estarieu ben tot solet dins Manacor, si només vos escoltaven es qui no son catòlics! ¿Quants n' hi haurà dins Manacor que no siguin catòlics? Les pot contar qualsevol ab sos dits de sa mà. — En quant a lo que deys del P. Ramón que va dir que sa Relligió s' ensenyava malament en es metexos punts destinats a ensenyarla, sols vos diré que aquest senyor, quant qui tenia autoritat per ferho, li demanà esplications sobre tal dita, declarà qu' ell just se referia a certa escola primària d' ont qualcú n' era sortit una mica flux de doctrina cristiana. — De manera que també vos ho poreu estojar per una altra vegada a n-axó del P. Ramón, que deys vos, i no abuseu pus de sa bona fe de tal sacerdot. — Pero allà ont estiguéren salat de bon deveres, fon ab ses proves que donàren de que l' Esglesia ha mudat moltes de vegades d' opinió i de procedir. ¿Vol dir en son proves sa política des *non possumus* de Pio IX i sa de transigència i llibertat de Lleó

XIII, i llavó lo de que 's capellans fins a n-es sigle XI eren casats? ¿Ay de bo? I es ben segur que 's vostros escolans, que vos escoltaven boca badada, s' ho varen passar sense esclarir, sols perque vos los ho etzibären. ¡Veyam, Sr. Jimenez Moya! ¿aont ni quant Lleó XIII diugué possumus (pot ferse) allá ont Pio XI havia dit non-possumus (no pot ferse)

¿aont ni quant Lleó XIII tranzigi i donà llibertat? ¡Vaja, homo, de Deu, badau boca! ¡No vos fasieu pregar tant! ¡Fora paraules a l' ayre, sense fonament! ¡Fets! ¡Fets! Citaus fets de Lleó XIII aont diugué possumus i que Pio IX e-hi hagués dit non-possumus? ¡Citaus fets de que Pio X doni per dolent res que Lleó XIII donás per bò! No deys que Pio X se decanta de la tática de Lleó XIII i torna a sa de Pio IX? ¡Vaja, confoneume, dexaume sense paraula! Pero ¿i que sabeu vos de Pio IX, ni de Lleó XIII ni de Pio X? No sé com no hu veys que 'n sabeu tant poc com s' ase de ensafanar, que no ha menjat espiciat may.

Vos poreu sobre tots ets embuys i intringuis des lerrouxistes i des republicans i demés gent des metex pelatje; pero de ses coses d' aquets Papes, de sa politica qu' ells han desplegada, bé demostrau que no sabeu per ont e-hi van. —Pero encara vos senyareu més ses genoyeress ab sa travalada feresta que pegareu contant a n-es vostros escolans sa rondaia de que 's capellans fins a n-es sigle XI eren casats. ¿l qui vos ho ha dit a n-axó? ¿d' ont vos ho heu tret? Se veu que sou estat tan bo d' abeurar com es vostros escolans des Centre de Variedats.

E-hu deveu haver lletjat a qualche

Manual del propagandista republicano, d' aquells més desenfreíts, descarats i mentidors. ¿Vol dir es capellans fins a n-es sigle XI eren casats? Sabeu tant i enau a peu? Vejam ¿ab que vos fundau per dir axó? ¿Com e-hu sabeu que fins a n-es sigle XI es capellans eren casats?

Es fets d' ets altres homos, Sr. Jimenez Moya, los sabem si els-e veym noltros mateixos, o si 'ls-e mos conta qui 'ls-e va veure i no es mentider, o si Deu, que hu veu tot i no li passa res per maya, les mos revela. ¿Vos ha revelat Deu Sr. Jimenez Moya, axó de que 's capellans fins a n-es sigle XI fossen catats?

¿Vos ho ha contat negú que hu ves? u Vivieu vos ja a n-aquell temps, i heu pogueren tocá eb ses mans? No heu prengueu tort si vos dic que no crec que Deu vo ho haja revelat ni que vos ja redolasseu p' el mon abans des sigle XI. De manera que, si qualcú d' aquell temps que no fos mentider, no vos ho ha contat a vos, si no heu vist cap escrit de qualcú d' aquells temps que diga que 's capellans eren casats,

¿com e-hu poreu sobre? com e-hu poreu dir? ¡Vaja, citoame qualche autor o monument d' abans des sigle XI que diga que 's capellans eren estats casats sempre fins a n-aquell sigle! ¡Vejam si sou capaç de citarre cap! En canvi jo vos puc fer mentider ab tots es monuments de s' antiguedat cristiana, es canons de ts es concilis, es decrets de tots es Papès, ses obres de tots es Sants Pares. Tots aquets monuments que son anteriors a n-es sigle XI, donen testimoni clar i llampant de que se lley des ce ibat eglesiàstic ja estava vigent a n-es primers sigles de l' Església. Es concili II de Cartago. l' any 251, sanciona va com unà cessa corrent que Bisbes,

Preveres, i Diaques «fossen continents en tot», axó es, que s' estenguessen des matrimoni; St. Epifani, des sigle IV, dins sa seu obra *Adversus hæreses*, 59. IV, diu espresament que l' Església sols admet per Bisbes, Preveres, Diaques i Sbudiagues es qui no viuen en matrimoni, es qui viuen castament; i St. Jeroni, des metex sigle IV, dins sa seu obra *Adversus Vigilantium* diu que «l' Església d' Orient, la de Egipte i la Seu Apostòlica sols admeten per ministres seus es qui guarden sa virginitat, es qui viuen castament, i que, si foren casats, deixaren d' esser-ho» per mort de sa dona. —Més enuant a l' Orient, per sa misèria humana, la cosa comensà a aflixir-se una mica, i s' introduïs abus de admetre a ordes sagrades es casats, pero a n-aquests may les admitem per Bisbes. Tal abús s' arribà a permetre dins l' Església Oriental; pero may se practicà, may se va admetre dins l' Església Occidental, contra la qual dirigieren tots es seus atacs es radidals i revolucionaris. No, may ha permés a questa nostra Santa Mare es matrimoni des Capellans. Si desgraciadament ab s' invasió d' bárbaros durant es sigles V, VI, i VII i a n-es sigles subsegüents, p' es desgavell horrible que s' estingué per tot eireu, s' aficaren dins es sacerdotis subjectes indignes, que vivien escandalosament, may va esser ab sa aprovació ni consentiment de l' Església, sino reprovantlo l' Església i llansant anatemes contra aquells tals. Era qu' es radicats; es lerrouxistes d' aquells temps aprofitantse de s' influència que demunt es càrrecs eglesiàstics havian usurpada es senyors temporals, invadien Bisbats, Abadies, Canongies i Comandes, per gaudir de ses rendes de l' Església i viure a lo lerrouxista, a lo radidal. La Seu Apostòlica i es Concilis generals i provincials sempre clamaren contra tals desgavell i escandols, condannatlos ab ses penes més terribles. En moment culminant d' aquixa lluya heroyca contra l' inconfiència clerical fons del pontificat de Gregori VII, que renovà i feu cumplir tots es canons i lleys anteriors que privaven de tot ministeri, de tot càrrec eglesiàstic tots aquells que los ocuparen i no vivien castament, fora de tota vida marital ni fornicària. Gregorio VII donà es cop de gràcia a n-aquell esbart de sacrilegs, que no feyen més que reclamar, com es lerrouxistes i radicals d' ari, sa llibertat de transijir sa lley de Deu i de l' Església, vivint a la bordellesca, molt pitjor que 's cavalls i es muls que no tenen coneixement, com diu la Sagrada Escriptura.

Els successors de Gregori VII ab tots es concilis generals i provincials subsegüents seguiren la creuada, la guerra a mort contra tals desordés. —I vos jo insigne Jimenez Moya! tenguéreu frescura absolutament per dir devant es vostros escolans que St. Bernat era defensor de se conveniencia de que 's capellans fossen casats! ¿l aont consta que St. Bernat defensas tal desbarat? ¡Vejam! ¿aont ni quant St. Bernat tenguéreu d' axó? ¡Si cabalment es un des Sants Pares que parlà més fort i més granat i ab més ràbia contra s' inconfiència clerical, contra 's qui trapitjaven ses lleys l' Església sobre aquest punt! —De manera, Sr. Jimenez Moya, qu' es una solemne mentida, una falsedad indigna axó que diguereu a n-es Centre de Variedats que 's capellans fins a n-

es sigle XI eren casats. ¡May e-hu han pogut esser es capellans dins sa nostra Santa Mare! Església Catòlica, ni abans des sigle XI ni després; si no, venien ses proves, pero proves veres, no enfilays de mentides com es qu' enteferrau tan sovint a n-es vostros escolans d' amén.

De tots aquests desbarats qu' acaben de posar en solfa, tregué per consequència En Jimenez Moya qu' un pot esser catòlic i apostòlic romà, i defensor de ses escoles layques. Axó sols serà possible tractanse d' un catòlic capvergo, toxarrut, bobia i dexat de la ma de Deu, com n' hi ha per desgràcia nostra i per sort d' En Jimenez Moya.

Digué aquest senyor que ses familiars tenen dret de dur ets seus fiys a s' escola que vulguen, i que per lo metex els-e porens duri a s' escola layca, aont no 'ls-e porens ensenyar res dolent, sino sa moral universal que los elevi a regions al·fissimes.

A poc poc, Sr. Jimenez Moya. Es pares només tenen dret de dur ets seus fiys a escoles bones, no a escoles de perdiçió. Ets seus fills son criatures de Deu, i jay d' ells si 'ls-e donen mal camí! ¡Serà ferest es conte qu' heuran de donar a Deu! —¿Vol dir a s' escola layca no 'ls-e porens ensenyar res dolent? Axó e-hu deys vos i es fets diuen un'altra cosa i diuen que lo que prenen més a tals escoles ets infants, es s' odi a Deu i a tots ses coses de Deu, per le senzilla raó de que dins Espanya no hi ha altres defensors ni admiradors de tals escoles que 's qui odien Deu i ses coses de Deu. Ses escoles layques a la pràctica no son més qu' escoles d' irreligió i de desmoralisació.

¿l que 's axó que diguereu que de ses escoles catòliques surten homos i dones, es frares i ses monjes, que reneguen o renuncian del tot son pare i mare? ¿l de quant ensa es frares i ses monjes han fet una tal cosa? ¡No hu dirán, si estàbons descapcappare ni cap marc que tenguin fiys religiosos, qu' tals fiys hajen renegat d' ells, ni que no vulguen sobre res d' ells! ¡Ja hi estarien bé es pares des fiys, si tots es fiys se portassen com se porten en son pare i sa mare es frares i ses monjes! Ara vos diré una cosa: si n' hi hagués cap de frare ni de monje que renegàs de son pare ni de sa mare, i que, poguentlos socórer, los dexás morir de fam, los tengués completament abandonats, no faria axó perque hu hagués après a cap escola catòlica, sino trapitjant totes ses ensenyances de s' escola catòlica, totes ses ensenyances de l' Església.

¿l aont vos ne venguereu, Sr. Jimenez Moya, a dir qu' es catòlics volen imposá saseua religió a n-es altres cuant deis sa veritat nos'imposa? Noltros convençuts i certissims com estam de que professam sa única religió vertadera, voldriem, desitjam de tot cor que tot-hom també la profesàs. Ara que le volguem imposar pe' sa forsa, no es ver, es mentida. Es qui pretenga imposar a la forsa sa religió catòlica, peca contra aquesta Relligió falta a ses doctrinas d' nquestà Relligió.

¡l llavó sortireu ab sa batayonada de ceisurar que 's convets s' armin! ¡S' han d' armar causa voltros! ¡S' han d' armar per qu' es lerrouxistes, es vostro partit, no s' hi tornin acostar a cremarlos, perque durant sa Setmana tràgica se va veure que 's lerrouxistes foren tan va-

lents que només anaren a cremar i a robar a n-es convents que no 'ls-e feren gens de resistència.

Allá ont trobaren resistència de bon de veres, e-hu dexaren anar, fogiren. Si, Sr. Jimenez Moya, vos ne guardareu com de caure d' anar a fer de ses vostres a cap convent que sapigueu qu' estiga armat. Per axó vos quexau tant de que s' armin.

Com fóreu a n-aquexes altures, vos destrempareu contra mi, que no era allá per defensarme. ¡Axí fa bon discutir! Vos acceptareu sa batalla a n-es terrenys de sa prensa; i com vereu es joc mal parat, foigureu, i vos aficareu dins es Centre de Variedats a dir virollades allá ont sabieu que negú vos havia de tornar ses pilotes a n-es joc. Allá repetireu totes ses raons foradades i es vostros embuys qu' heu posat tantes vegades dalt sa vostra *in-Justicia* a favor de ses escoles layques, i que ja vos he desfets i re-de-desfets ab sos articles anteriors, que no heu tengut pit de contestar.

¡l me convidareu a anar a n-es Centre de Variedats per explicarme ses causes de sa setmana tràgica! ¡Ca, homo! Jo les sé massa aquexes causes. Si voleu que 'n discutigem, esposaules dalt es vostro papérot, i no tengueu ànsia, ja vos contactareu més que no voldreu.

¿l que té que veure es fet des carlistes haver tramat lo de N' Ortega durant sa guerra d' Afrika i haver moguda sa derrera guerra civil durant sa guerra de Cuba; ¿que té que veure tot axó ab sa feta des lerrouxistes d' esserse alsats a Barcelona per impedir que Espanya defensas es seu honor contra 's sauvatges del Riff? Es carlistes sempre se son proclamants contraris de l' Espanya liberal, i totes les coses qu' han fetes, anaveu encaminades a sa salvació d' Espanya. Lo de N' Ortega va esser una carabassencada, que jo som es primer en condennar. En quant a sa derrera guerra civil, va esser una equivocació des carlistes; pero es republicans i revolucionaris la provocaren, la feren casi necessaria, i va esser lo unic que los capturà, i que 'ls-e posà en ès cas d' haverse 'n d' anar a fregir ous de lloca, dexant sa cosa en mans de sa Restauració de D. Alfons XII. —No, voltros lerrouxistes no estau a n-es cas des carlistes. Vo'tros vos proclamáveu a Barcelona ets únics defensors que tenia Espanya a Barcelona, no l' Espanya revolucionaria, sino l' Espanya sense limitacions, la nacionalitat espanyola; i voltros, defensors d' Espanya, quant Espanya se trobava tan compromesa devant ses altres nacions civilizades, vos alsareu per aturar, per fer impossible a l' Espanya que defensas es seu honor, per deixarle deshonrada i anul·lada devant ses nacions civilizades. ¡Axí demostraren es lerrouxistes s' amor que tenen a l' Espanya, a sa nacionalitat espanyola!

Llavó sembla que diguereu que voleu que a Espanya e-hi haja escoles layques perque creis queteniu dret a que n-hi haja. —Idó noltros no volem que n-hi haja, i ferem tot lo possible per esveirles totes, ¿Invocau es vostros drets? Noltros invocam i farem valer es nostros; i, ja hu veurem qui treurà la llarga!

I lo que deis de sa setmana tràgica que es una amenaza? Si heu es, heu d' entendre que son més bones de fer

aquexes amanasses que ses ateses. ¡Porí esser qu' anásses a tondre, i que vos tonguessen a voltros. ¡Bonesjauhi ab Na Rossa!

Sobre tot, ja n-hi haurá prou per avuy de Jimenez Moya.

¡Fins dissapte qui vé, si Deu ho vol i Maria! Ab-Deu-siau!

REVENJOLI.

Les caxes rurals.

Un questionari. - Crit d'aleria!

Fa unes tres setmanas qu' el Ministeri de Foment ha publicat y repetit per tot arreu un llarc qestionari sobre las caxes rurals.

Diu el Ministre, que 'l publica com a base y preparació per una futura llei sobre implantació per l'Estat de Caxes rurals de credit. La cosa se vol fer d'una manera molt prudent, y a n-es pareixer, fins y tot beneficiosa per els agricultors; pero no vos ne fieu, se tracte d'arrancar aquelles maravellosas institucions de les mans honradas del poble agricultor qu'avuy tan perfectament les administra, y convertirles en dependencies de l'Estat.

¡Conradrs, propietaris rurals! ¡No ho permeteu, per cap estil!

¡No vos va ben bé axi com ho feis?

Ido jfora son! jestau aicrta!

Preparaus a defensar la vosta Caxa rural en totes les vo-tres energies y per tots els medis que la llei vos dona.

Per ara, lo que cal fer en més diligència es enteraus-ne bé dels 24 punts de que tracte dit questionari y preparar al espany y a conciencia unas bonas respostas a cada un de dits punts; puis encara hi ha de temps fins dia 1 de Juriol.

No comporteu baix de cap pretexte ni per cap motiu qu' el Govern posi ses mans demunt aquelles institucions de credit rural que son vostres y ben vostres.

¡Vol l'Estat trallar ab aques sentit? Esta molt be. Que decanti els obstacles qu' impideix moltes vegades que la vida de les caxes sia més prospira.

Pero altra intervenció o monopoli, axó no, de cap manera ho heu de consentir.

Per detalls; per tenir exemplars del questionari, y per tot altre cosa relacionada ab aquesta importantísima qesió, dirigiuvs a la Redacció de *La Aurora* y vos contestaré cumplidament, puis tenuim persona especialment encarregada d'aquest negoci.

¡Agricultora, fora vessa!!

Lo de la velada de Artá

Sr. Director de "La Aurora",
Muy Sr. mio: Suplicole dé cabida en su semanario á las signientes aclaraciones que con esta misma fecha mando al Director de Justicia.

Me limitaré, Sr. Director de Justicia, como V., a narrar hechos, pues los documentos están publicados en el N. 28 de Justicia correspondiente al 16 del corriente Abril y así verá V. como no se ha seguido ningún procedimiento para desacreditar á Justicia con la qual quizá nunca nos hubiéramos metido, si ella, ó si quiere V. Gili mediante ella, no se hubiera metido con nosotros.

Cuando Justicia publicò lo de la velada de Artá en su N. 17 correspondiente al 29 de Enero, la cosa nos pasó desapercibida, y cuando á mediados de Febrero un amigo llamó la atención de la Junta sobre ello, ésta creyó que aquellos hechos eran tan falsos tan absurdos y tan inverosímiles que se desmentian por si sin neede de recurrir á ningún procedimiento, v acordò no hacer raso de ello, despreciarlo; pero Justicia en el número correspondiente al 26 de Febrero como ensañándose contra los de Artá, reproduce los mismos falsos hechos, y en vista de eso, la Junta de Instrucción y Recreo de la Caja Rural de Artá acordò escribirle la carta que le mandò en primero de Marzo y que V. comentò si, pero no publicò á pesar de que se lo suplicábamos; la

Junta como estaba cierta que los hechos narrados por Justicia eran falsos y punibles, acordò llevar el asunto á los Tribunales para que estos esclarecieran la verdad; pero á los pocos días de tomada esta determinación, la cosa trascendió al público y enterado sin duda de ello Gili, no en andas ni en volandas sino por sus propios pies, se presenta en casa de ese su servidor secretario de esta Junta y me dijo: Que había sabido que se quería llevar ese asunto á los Tribunales y supplicaba no hicieramos tal cosa, que él no asistió á la velada y que dos amigos le habían contado aquellas cosas y le habían engañado y afirmó que estaba dispuesto ha hacer lo que quisieramos para que no llevasemos el asunto á malas: entonces le dije: La Junta no desea ni á ti ni á nadie el menor mal, solo desea quedar en el puesto que le corresponde, como los hechos son falsos, desmiéntalos sobre Justicia y quedamos en paz.

Al cabo de unos cuantos días comparece otra vez Gili, y me dice que ha escrito una rectificación á Justicia y que esta no la había publicado, pero que tenía mandadas otra á Justicia y otra á *La Aurora* y que esperásemos que estaba cierto que las publicarian; esperamos y ninguno de estos semanarios publicó rectificación alguna; en vista de eso mandé recado á Gili y este no compareció, le mandé otro recado y tampoco se presenta. Esto nos reveló, que Gili, á cuyas súplices se había atendido, ó había cambiado de parecer ó solo pretendía dar largas al asunto, y desde luego se acordó activarlo y llevárselo cuanto antes á los Tribunales.

Al efecto se emprendieron las primeras diligencias; la noticia llega á conocimiento de Gili y comparece otra vez á mi casa á quien dije enseguida: Puedes marcharte á tu casa, que el asunto corre, y no pararemos hasta que haya aparecido sobre Justicia una rectificación; Gili insistió: yo no sé hacer esa rectificación, he mandado varias á Justicia y á *La Aurora* y no me las publican, si V. tuviera la bondad de hacermela yo la firmaría. Movido á compasión le dije ven mañana por la noche, y tres veces vino Gili la noche siguiente á mi casa, pero ocupaciones perentorias me retuvieron fuera hasta hora muy avanzada y me impidieron le hiciera la rectificación quedando en que volviera la noche siguiente; volvió en efecto y le presenté la rectificación que apareció sobre Justicia, y luego enterado bien de ella, sin la menor coacción sino voluntaria y espontáneamente la firmó.

Esto es Sr. Director lo que ha pasado, y es falso que á Gili le hayamos amenazado con mandarle á presidio sino que haciendo uso de su derecho legal, se tenía el firme propósito y mas se habían hecho ya las primeras diligencias para llevar ese asunto á los Tribunales, á fin de que estos, averiguada la verdad ó falsedad de aquellas afirmaciones, condenara ó absolviera á Gili y como este tenía el tejado de vidrio, no extrañe V., que tuviera miedo de que los Tribunales se lo rompieran; y también es falso de toda falsedad que invitase nunca jamás á Gili á que firmase una carta llena de falsoedades y de injurias para Justicia y su Director, y sino que cite Gili la persona ó personas que tal hicieran y se vera mas pronto, haciendo uso del derecho, que á vindicar su honra ultrajada asiste á todo hombre de bien, se le obligará á desdecirse otra vez. ¡Y habrá quien á esto llame amenazas!

Por tanto, Sr. Director, no hay para que se inquiete su animo y le impulsen á la indignación, negrura, que solo en su imaginación existen; si hubiera reflexionado bien cuando recibió la primera carta de Gili sin duda hubiera emprendido

que quien tales absurdos y disparates escribia no podía tener ó al menos era muy dudoso tuviera luz y cultura suficiente, no ya para hacer la critica, ni siquiera para hacerse cargo exacto y cabal de los discursos de personas instruidas como el Sr Barceló y el Sr Palmés dignísimo notario de Artá; y al recibir la segunda carta en la que contradice á la primera, pues dice que no debe extrañar como no le había escrito la verdad y si se lo escribió mal es porque dos socios de la federación obrera le enteraron igual que hablaron de quanto publicó pero de una manera que no podían echarlo en cara, quien duda que le hubiera debido comprender que persona que se atrevía á lanzar al público acusaciones tan graves y deshonrosas contra personas honorabilísimas sin que le constasen de una manera cierta é indubitable, pues no las había él oido sino que otros se las contaron y por confesión propia declaraba que se las había contado mal, refiriéndose hubiera debido comprender que Gili y los dos socios que le habían enterado mal, pecaban de muy ligeros, de muy poco peso y no era listo ni racional que ni sus cartas ni sus asertos prevalecieran al frente de las "cartas y asertos" de otras personas, que sean quienes fueron, pero habían asistido á la velada, habían oido los discursos con sus propios oídos y afirmaban que les constaba de una manera cierta é indubitable que no se habían dicho tales absurdos.

Se me hace muy difícil de creer que V. en su claro juicio no entendiera así la cosa, y no sé como con ello compaginar su tan ponderada imparcialidad y respetuosidad para con todos, pues para nosotros tendrá que confessar que cuanto mas intenta en su *Historia negra* exonerarse de culpa y echarla sobre nosotros

i víctimas inocentes de la calumnia, tanto mas parcial y menos respectuoso se mostraba; cuanto mejor hubieran quedado V. y Gili si en vez de cargarnos el tanto de culpa que no tenemos, hubiera simplemente publicado la rectificación!

Finalmente esta segunda carta, memorable por varios conceptos, termina con una celebre postdata modelo en su género, en la que Gili le encarga que no revele su nombre, hasta que reviente esta jente de sotana.... que contienen mucho dinero. ¡Que pasión! Que luz dá esta Postdata! Pero no, Fuera—Comen Tarios.

L. GARCIA FONT
Artá 24 Abril 1910.

SECCIÓN LOCAL

Un atento B. L. M. de la nueva Empresa artística del Centro de Variedades nos comunica que habiendo tomado á su cargo dicho Centro se propone dar funciones teatrales de buena aceptación, números de atracción, varietes y cine; haciendo además gestiones para conseguir que las companyas que vengan á la capital trabajen en nuestro coliseo.

Ofrece al mismo tiempo la promesa de procurar que ninguno de los espectáculos ofenda la moral ni la susceptibilidad de nadie.

Agradecemos la atención y es nuestro mas vivo deseo cumpla la Empresa sus laudables propósitos de que sea moral la labor de nuestro teatro.

SOMBRERERIA La Central DE JUAN GUAL

El dueño de esta acreditada sombrereria participa a su numerosa clientela haber recibido los géneros de temporada y un numeroso surtido en sombreros de paja, jipi, fieltro y gorras para el verano.

Visitat la Casa Gual!

PLAZA DEL C. DE SALLENT

ESTÓMIGO, RIÑONES, HIGADO

Agua de Vilajuiga

Deliciosa para la mesa La mas rica en litina

Unica insustituible en la Diabesis, mal de piedra, debilidad, cólicos nefriticos y hepáticos, neurastenia, malas digestiones, agotamiento, artritisimo y gota.

Venta anual en España 1.200.000.—Un millón docientos mil botellas.

Exigir en cada botella la marca del representante F. GAMA-RRA, único que las recibe directamente del manantial. Se compran botellas vacias. Depósito, Roig, Palma.

Provant fortuna

VI.

Després de haver vist en Pere s' enfi-
llar de dificultats, que havia de vençer per
esperar seguit recorregut el mon, y no
abandonar en forces ni dobles, va resoldre,
com es fil Prodigio, de tornar-se a ca-seva
y dir a son pare, que Deu no el considerava
per aquell camí, que no era net per esser
marcadé ni per corre el mon qu' ell ni
per penitència volia fer de tal ofici.

Y ja s'partit tiray y tira cap a ca-seva
per com per enarhi havia de pessar; per
el hostal aont va fer la primer aturada,
no va voler pessar de llis, no p' es bons
recarts que tragüés de aquell lloc; sino
per fer una mica de xerrada amb se cri-
da y demanarli de consej sobre un asun-
to que li feya cloquetjar es cap. Hi ha
que dir, que aquella atlota, desde que li
sa desilligar allo de se moneda falsa,
era per ell un Salomó.

Caminava pensativolt cap baix fins
que va destriar es campana de la església
d' aquell poble; havé es seu co-se va-
xamplar, sa cara se va posar alegre y ses
cames li prengueren estroti; s' amor li
havia transformat?

Quant entrava l'homo al dins es po-
ble enava un poch arugat jirantse d' una
part a s' altra, com si no se fas de seixa
ombra; era que pensava en s' atacó que
li havian donat allá y com a gat escaldat
temia d' aygo frida.

Totduna que va entrar a dins es carre
de s' hostal es co-li va comensá a fer tech
tech y ses cames li prengueren es tremo-
ló. Desire feya qualche alz: llarg que
pareixa que li sortia de lo més fondo de
son pit; estava tan erosionat que se pa-
raula li sortia tremolosa.

Sa criada, que cosa rara, estava al de-
munt es portal, quant va veure en Pere
se va posar mes alegre qu' un paseo y va
entrar a dona se bona nova a n' es seus
amos.

Aquesta balitra, qu' antes feya tanta
de bullia d' en Pere y que tant feya amb
ses seues ximpleses, ja havia mudat de
paré; no el trobavat tant baneit com axó,
sino qu' era un bon atlòt, d' aquells que
no s' han mogut mai d' abax d' es tel-

dons de sa mare. Lo que li feltava a ell
un poch de mon, rosá en molta de gent,
y si heu feya axi, asegurava ella, que no
tendria cap pel de tonto.

Aquest canvi de se criada se devia a
que havia sebut qu' en Pere era un po-
bil de aquells de qui fan fe, que quant
maiuen sos pares ha d' heredá una for-
tuna grossa ferm, y axó va fer qu' el se
miràs amb altres uys.

De lo que se llementava fort ferm era
de no haverho sabut antes, quant tenia
s'auzell a se beurada, per tirarli es filats
demunt y durlo de cap a se vicaria i si ses
coses se porien fer dues vegades! deya
élla pegant capajades; ja es ben segú que
a la hora d' ara seria se dona d' en Pere
y tendria es tractament de medona; pero
s'auzell li havia fuit y ni tan sols li hu-
via deixat plomes entre ses mans.

Havent tengut tales intencions, no es
extrany que quant va veure en Pere que
hitorava ses cames li botassin d' alegria
perque ja tenia confiansa de que aquella
vegada el se faria seu.

Va arribar en Pere y per ella va esser
com si hagués arribat el Mesies. Li va fer
un salut de lo més carinyós, li va pren-
da se manta y, aplagantla, la va posá ben
acondicionada a dins s' estudi; llavors li
va der es pot d' es rollets y una botella
de resollis de palo y el va convidar a que
mesjasson parey de rollets y begues una
copa.

En Pere estava que no sabia que li
passava, quant se veya tan obsequiat d'
aquella atlota, ses baves li queyan de sa-
tisfacció.

Després de haver conversat una esto-
na amb l' amo y se madona se n' enaren
equets dos y varen quedar totsols en Pe-
re y se criada.

Quant se veren sense negú que les
pogues fer es contes, comensá ella a tirar
paté y ella engolirlose com si fos una
saupa.

Si veses, Pere, digué ella, lo que
t' he anyorat!

Desde que te n' enanares, ni he rigut,
ni he bellat mai; per mi me vares dona
enquerteris.

No t' enrigues de mi, que, t' asegur,
que no estich per bromes.

Que no estas bo? es negoci que t'

ha enat malament? que t' ha fet came
coxa s' atlota?

Es negoci m' ha enat malament,
pero no es axó lo que me fa bolli es cap.

Que t' has bereyat? que has fet cap
mal pas? que te volen dur a sa pressió?

Lo que a mi me lleva sa son es un'
altra cosa.

Espliquet que no tens confiaesa amb
mi?

Has de saber; qu' estich cansat de
dur sa vida que duch y he resolt de tor-
narmen a ca-nostra; pero no tench care
de presentarme; per no poder presentar-
me tal com me digué mon pare; perque,
com t' he dit ses coses m' han dit mala-
ment.

Y com voi ton pare que te presen-
tis?

Mon pare me digué: "que si mi
presentava, pelat, tot sol y que no estás
ben arregladet me treria á defora, y
axo, a n' es meu poch enteridre vol dir,
que si no duch dobles no tenet que aca-
rarme per allá.

No te apures per tan poca cosa.

Pero, dona, si jo no tench dobles.

Ni falta que no te fan.

Que me dius!

Axo es un llaberinto ben bo de sor-
tirne.

Tu me tornes l' ànima a n' el eos!

Si, homo, si.

Tu me obris ses portes del cel Be,
que sempre he dit que si a la terra hi ha
un angel, ets tu.

Es ferme massa fevó.

Es justícia.

No me digues aquestes coses...

Y ser que te diria si no me cogués
tant es com m' he de presentá a ca-nos-
tra.

Jo te diré lo que has de fer y si ho
fas, te anirà de lo milló.

Qualsevol cosa estich disposat a fer.

Primerement te diré ton pare que
no te has de pressentaf palat. En quant
a ne axo, veix que fa molt de temps que
no te has afeitat, ni teyaf es cabeyts,
de manera que ton pare no te podrà di que
ti pressentis palat. En quiant, á lo segon;
te cases y t' entregués a ca-tey amb se
dona y no te podran dir que no vagues
ben accompanyat; perque que millof

companya per un homo que se seu cos-
tella? Deu quant va crear s' homo, com
tu sabrés, li va donar una companyera y
no un companyero, y Deu fa sempre to-
tes ses coses be. En quant a lo tercer te
fas così una mudada nova y ja te porás
presentar ben arrededet.

Tu sabs mes que un mestre d' es-
cola. Es ver tot lo que has dit, pero....

Que?

I s' atlota?

Lo que sobra es partyo.

Jo te diria una cosa, pero tench
po....

Digues, homo, digues.

Si tu volles....

Portàs esser jo se atlota? No es axó
lo que vol dir?

Sols que m' entriegues.

Ido, que es lo que vols qne fassa?

Que posem fil a l' aguya, y, endeu-
vant ses hatxes.

No va necessitar que l' hey digués dues
vegades, ja va esser partida com un co-
hét a portaf se bona nova a sos pares y
de ca-seva se n' enà a veure es Vicari,
perquè enlesits lo més prest possible s' es-
peps.

Passats uns quants de dies, ne Maria;
que tal nom deyen a se criada, era s' es-
posa d' en Pere y no l' heurien tapad
amb set fiassades de gojosa qu' enava.

Quan hagueren fetes ses nossas ja son
partits marít y mullé cap a ca l' amo en
Tofol, son pare d' en Pere.

S' arribada va esser molt afectuosa,
pero quant son pare d' en Pere va estar
el torrent de tot lo que havia passat, e
se va mirar de cap a peus y li digué:

Fiy meu, ruch te n' enares y asé
has tornat: lo que me demostró axo es;
que hi ha més que no tenen cura y que
renta es cap a s' ase 's perde es temps y
es lleviu.

UN PÀGÉS.

Tipografia LA AURORA

Cocina "LA ECONÓMICA".

Son las mejores por ser las más cómodas, las que
consumen menos y las mas baratas.

Se hallan de venta en la cerrajería de

Francisco Vadell Ramonell

Plaza de la Iglesia número 6

Mallorca Manacor

Esta casa ofrece además tuberías de todas clases,
con gran rebaja de precios.

Ventas al contado y á plazos.

Disponible

No más calenturas
¡Nada se cobra si no se cura!

A los pocos días de usar las píldoras
FEBRÍFUGAS BOSCH desaparecen por
completo las fiebres intermitentes, terci-
anas, cuartanas, y toda clase de calentu-
ras por fuertes y rebeldes que sean. El
éxito alcanzado de curaciones sin que
reaparezcan es la mejor garantía. Caja,
4 pesetas.

Se entregará GRATIS una caja de
nuestras píldoras febrífugas á los señores
médicos que lo soliciten del autor.

FARMACIA «BOSCH», MANACOR

De venta en Palma: Farmacia de don
Juan Valenzuela, Centro Farmacéutico
y principales farmacias.

Juan Ticoulat

Girujano Dentista

Estará en Manacor todos los domingos

Plaza de Weyler 2, piso 2º

En Palma, Calle Colón, 64 pral

Horas de consulta: de 7 á 1 y de 2 á 4